

Edice a materiály

PRAHA – LÁSKA MÁ¹⁾

Josef Hora

Jara a léta, jeseně, zimy, kvetou a zrají, vichří a sněží nad českou zemí. Tajemná ruka píše její dějiny, klade stín a světlo na podoby jejich krajin, na tváře jejich synů a dcer. Do nedozírna se vlní pole ve větru, jako by spěchala k tichému vrchu, jehož jméno je Říp.

Z jeho vrcholku uzříš kolkolem požehnaný kraj. Daleko na jihu, nad stříbrným pruhem Vltavy, zahlédneš za jasného dne k nebi se pnoucí věže pražských Hradčan. P r a h o , h l a v o k r á l o v s t v í , takto tě viděla v prorockém snu kněžna Libuše. Tvou řeku, tvé vrchy, tvé věže a chrámy, pokolení za pokolením budující neúnavně sídelní město své slávy, svého růstu i zkoušek svých. Jásot lidu zněl tudy, průvody vojsk a průvody korunovací, jazyky ohňů a jitra nadějí. Každé z pokolení českého roku přidalo nový rys tváři Prahy a měnilo podobu pahorků, nad jejichž pustými lesy uzřela jasnozřivá vidi-na dávné kněžny stíhlé a hrdé paláce a chrámy.

M ě s t o s t a v ě ž í , m ě s t o H r a d ě a n , vrať nám pohled na nesčetné zástupy, jež v tobě žily, pracovaly tvrdě a čestně, blížily se k bohu modlitbou a bránily statečně dílo svých rukou i své duše. Minulost s přítomností hovoří nad Vltavou o mocném životě národa, jenž vdechl svou duši do kamenné krásy města Prahy. Veliká i líbezná, zasněná do tmy staletí, kyneš nám laskavě svými sterými podobami.

Mlha snáší se z našich očí, závoj padá z tvé tváře, P r a h o , abychom tě znovu viděli v jasu, nevěstu národa, sličnou i pyšnou. Stero podob máš, vznešených i prostých, přísných i usměvavých: nikdy se nenasytíme pohledu na ně, stero podob máš a přece jsi j e d n a , j e d i n á , jako náš život.

Nikdy nám nevymizí z očí obraz tvé katedrály, k nebi se pnoucích věží svatého Víta, hrobky králů, smělého stromu pokorné gotické duše. Jdeme tichem chrámových lodí, plaší poutníci k domovu, a kroky dějin s námi. Staletí tkala kamenné krajky a klenula oblouky stavby, již se spojoval národ s nebesy. Tam vzadu, pod kameny bílého svatého Jiří, odpočívají česká knížata, v palácích Hradčan a jejich zahradách bloudí stíny mrtvých králů a císařů. Obrazy na zdech, sochy oltářů, písmo hrobů – s l y š t e řeč historie, slova odpluvších staletí, jež nabývají nového smyslu v ústech potomků.

Co všechno vidíš tu z výše!

Řeka sklenutá mosty, tajemné písmeno udávající tvar města. Jezy padají zčeřenou vodou, melodie Smetanovy hudby z nich zní. Tak změnil tu člověk ke své podobě všechnu přírodu, vtisknuv jí podobu své duše. Sám Karlův most se svými věžemi a sousošími se tu stal kamenným svědkem života staletého. Klekátkem modliteb, alejí svatých, bojištěm vojáků a posledním zastaveníčkem mučedníků. Husitský Týn a barokní Malá Strana – jen Vltava mezi nimi a ve skutečnosti hloubky staletí ...

1) Text Josefa Hory byl napsán pro Kmínkův film *Praha - láska má* a podle něho byl také pojmenován.

Střechy Malé Strany, tak podivně zvlněné, tak milované českým básníkem, po jehož jméně nazvali Nerudovu ulici. Ulici paláců skrývajících tolik bohatství a přece zcela viditelných jen z výše. Ulici občanských domků nakupených na sebe svahe. Ulicí, již se ubíralo tolik průvodů, slavných i osudných. Staré zámecké schody, skrývající za zdmi nádheru osamělých zahrad šumících fontánami. Tu se procházela šlechta, závodící s králi a císaři v pyšných stavbách a v shromažďování uměleckých pokladů. Tu se mluvilo všemi jazyky světa – sem přicházely tisíce cizinců, umělců i dobrodruhů, aby našly nový domov, ochotně je přijímající, často na úkor domácího lidu.

Zdi a paláce, schodiště a galerie, sochy a fontány Malé Strany srostly se zelení v jedinou barokní architekturu. Tu na Malostranském náměstí se tyčí svou obrovskou kopulí chrám svatého Mikuláše, barokní protějšek katedrály svatého Víta. Gotika a baroko, dvě cesty křesťanské duše k Bohu, dvojí vidění krásy nad starou Prahou, tak fantastickou a prostou. Dva vltavské břehy, dva světy. Jez nám šumí cestou přes Karlův most na Staré Město, kde nás za Mosteckou věží vítá kopule Křižovnického kostela, pomník Karla IV., otce vlasti a jezuity vystavěné Klementinum s univerzitní knihovnou. Ticho šlechtické Malé Strany vystřídá v zprohýbaných uličkách Starého Města živý ruch obchodního a řemeslného života občanského. Tu rostl po staletí blahobyť pražského měšťanstva. Generace pomřely, ale zanechaly po sobě okázalé patricijské domy s krásnými štíty.

Staroměstské náměstí: Tu hlaholily a tloukly na poplach zvony Týna – duněly bubny exekucí, kupily se zástupy znepokojené bouřlivými časy. Vidíme v duchu postavy a hrdiny Jiráskových a Wintrových povídek a románů, prosté mistry cechovní, pyšné koněsele, kněze pod obojí a mistry staroslavné univerzity Karlovy, kterak se procházejí ve stínu radnice či Týnského chrámu, toho vznešeného a prostého výkřiku zbožné duše středověké. Monumentálně, pokorně a bez ozdob vyrůstají Týnské věže do jasného dne a nabývají přízračné krásy za večerní tmy. Stávají se skrovnějšími se svými moderními pocity tváří v tvář této památce velkých dob, hrůz a vítězství, jež přešly přes hlavy pokolení. Národ postavil na Staroměstském náměstí pomník Mistra Jana Husa, jenž věru není nikde více doma, než zde, na místech, kudy šel česká reformace a kde padaly hlavy protestantské šlechty. Stín popraviště pobělohorského zatemní na chvíli oči divákovi, ale pohled na hrdou tvář Husovu dává jistotu věčného trvání národa, jehož dramata na tomto místě vyvrcholila. **Husovo „Za prava du“**, jež rozhýbalo svět, je pravdivé včera právě tak jako dnes. – Nezemřel jsi nadarmo mistře z kaple betlémské, zvaž-li živí tvůj příklad a zůstanou-li muži. Tiše, tiše jdou se poklonit živí pod arkýř radnice, kde hoří plameny, aby položili své květy na hrob Neznámého vojína. Spí tiše se všemi mrtvými, živí bdí. Náš život pokračuje ve strážni a naději, na mrtvých je, aby mluvili – na živých, aby rozuměli zaslíbenému hlasu. Na vrcholu náměstí postává na svém koni svatý Václav, vévoda české země. Po tisíciletí zní jeho chorál, vtělený i v píseň husitskou, českému lidu s prosbou k bohu, s modlitbou k nebesům.

Vyšehrad potopený do báje bdí na druhém konci Prahy, na vltavském ostrohu. Pod věžemi chrámu spí tam tolik drahých synů a dcer národa. Vybudovali jsme pro některé z nich Slavín, uložili jsme sem i ostatky Karla Hynka Máchy, milence rodné země, té země krásné, země milované...

Na náměstí mezi Vltavou a Emauzy stojí Suchardovo sousoší Františka Palackého. Sochař pojal tu v složitě komponovaném díle tvůrce českého dějepisu a vůdce

českého národa tak, aby vynikl klid muže, jenž dal svému národu poznání slavné minulosti a moudrou jistotu do budoucna, cíl důstojný sebevědomého národa, který je tu od tisíciletí doma.

Kde skončíte nyní přehlídku – obraz Libušina snu – než naproti Slovanskému ostrovu, kde „N á r o d s o b ě“ postavil renesanční dům snů a lásky, nadšení a krásy N á r o d n í d í v a d l o . Pomník největší, zřídlo poezie a hudby, cíl žíznících po kouzlu české řeči, po melodii české duše, po slavném poselství národa Praze a Prahy národu. Větry křížovatek tu dorážejí na komoně trig, touhy a myšlenky tu vanou do budoucna.

Ž i v o t , jenž je pohyb, tu pádí kupředu, kupředu jdou s ním modlitby světců, hlasy moudrých a činy statečných. Praho, město světla, kolébko, cesto, tragická v tmách, veliká v zamyšlení... Kdo by Tě neměl rád, Praho, jedna, jediná...

P r a h a , láska má...²⁾

Ten, kdo se v Čechách narodil,
musí míti Prahu rád,
a vzdálen třeba na sta mil,
bude vždy vzpomínat.
Na krásnou naši matičku, na pýchu celých Čech.
Na Vyšehrad, na Hradčany,
na moře věží, střech.

Refrén: Ty jediná jsi Praho láska má,
ty jako hvězda v žití zářivá,
ty modlitbou jsi pro mne každý den,
ty majákem jsi v moři bouřlivém.
Ty jediná jsi Praho láska má..
Ty jediná jsi ze všech jediná,
pro Tebe bije bouřně srdce všech,
buď pozdravena Praho, matko Čech.

2) Autorkou textu písně je J. Kmínková.

Ediční poznámka

Edice korespondence k filmu Praha - láska má byla pořízena na základě dochovaných písemností společnosti Lloydfilm (AMP, Prezidium rady a magistrátu hlavního města Prahy, 1938 - 1950, sg. 39/844, kar. 1152, složka Lloydfilm; SÚA, fond ministerstva vnitra [1918 - 1950], kar. 218, filmová censura) a korespondence dokládající účast řady předních představitelů českých protektorátních vládních kruhů ve věci zákazu tohoto filmu (SÚA, fond MPOŽ, kar. 260, složka Kinematografie - filmy II. [1939 - 1941]). Při přípravě edice korespondence vycházel editor z pravidel pro editování novodobých historických textů. Všechny dopisy jsou uvedeny v plném znění, v původní jazykové podobě a bylo zachováno i jejich původní grafické rozčlenění. Jsou opraveny zjevné písařské chyby. V nezměněné podobě zůstává zachováno skloňování zkratk titulů a způsoby jejich psaní (DR, Dr). Hranaté závorky [] s třemi tečkami označují nečitelné části textu, podobně i další vstupy editora do textu jsou v hranatých závorkách. Rovné závorky // vyznačují dodatečné vsuvky vepsané do původních textů. Edice korespondence je opatřena archeografickými poznámkami, tj. poznámkami o formě dochování dokumentů, poznámkami k textům registů, vysvětlivkami některých nejasností a odkazy na další materiál.

Edice filmového textu J. Hory vychází z textu, který byl v podobě čtyřstránkového strojopisu psaného po jedné straně přiložen k dopisu společnosti Lloydfilm zaslaném ministrovi průmyslu, obchodu a živností JUDr. V. Šádkovi 10. října 1939 (SÚA, fond MPOŽ, kar. 260, složka Kinematografie - filmy II. [1939 - 1941]). Text byl upraven podle platných pravidel pro editování literárních textů. Podle současných pravidel pravopisu byla proto doplněna a někde opravena nedůsledně značená interpunkce. Do správné podoby byly uvedeny předložky s 2. pádem (z očí m. s očí apod.) a ojediněle i kvalita hlásek (univerzita m. universita, poezie m. poesie). Editovaný text byl konfrontován s původní verzí Horova textu (LA PNP, osobní fond J. Hory, rukopisy vlastní, práce z oblasti divadla a filmu) a také s dalším opisem Horova textu dochovaném v písemnostech Lloydfilmu (SÚA, fond ministerstva vnitra [1918 - 1950], kar. 218, filmová censura). Ani v jednom případě nebyly shledány závažné obsahové ani stylistické rozdíly, které by vedly k zásahům do editovaného textu.

(Děkuji dr. M. Bregantovi a dr. I. Klimešovi z NFA, dr. P. Buriánkovi z Literárního archivu PNP, dr. H. Svatošové z Archivu hl. m. Prahy a pracovníkům Státního ústředního archivu za pomoc při přípravě této edice.)

P. Z.